

Ετήσια Έκθεση Επιχειρηματικότητας 2021-2022:

Υποχώρηση της νέας επιχειρηματικότητας μέσα στη πανδημική κρίση

Δελτίο Τύπου | 11.05.2023

Δημοσιεύεται σήμερα η **Ετήσια Έκθεση για την Επιχειρηματικότητα 2021-2022**, από το **Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών - IOBE**, στο πλαίσιο του παγκόσμιου ερευνητικού προγράμματος **Global Entrepreneurship Monitor (GEM)**. Είναι η δεύτερη έκθεση που καλύπτει την περίοδο της πανδημίας, οι επιπτώσεις της οποίας επέφεραν δραστικές αλλαγές στην προσωπική, επαγγελματική και κοινωνική ζωή και μετέβαλαν και τον τρόπο εργασίας ή κατανάλωσης με φυσική παρουσία. Στηρίζεται σε στοιχεία του 2021, όταν είχε φανεί μερική επανάκαμψη των πανδημικών φαινομένων της πρώτης χρονιάς, αλλά ταυτόχρονα προέκυπταν κάποια αισιόδοξα μηνύματα από το μέτωπο των εμβολίων, ενώ η επιβολή μέτρων όπως το lockdown και η αναστολή λειτουργίας κάποιων επιχειρήσεων ήταν ηπιότερη. Επομένως, αναφέρεται σε περίοδο έντονης αβεβαιότητας για την επιμονή του ιού, ωστόσο η κοινωνία εμφανίζονταν περισσότερο έτοιμη να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της πανδημίας. Βέβαια, επιδράσεις στον παραγωγικό ιστό θα υπάρχουν σε βάθος χρόνου και η οριστική αξιολόγηση τους απαιτεί απόσταση από την κρίση. Η παρούσα έρευνα, όμως, αποτυπώνει ουσιαστικές πλευρές αυτής της επίδρασης, καθώς ενσωματώνει μεγαλύτερη εμπειρία του πληθυσμού από την πανδημία και τις επιδράσεις της στην επιχειρηματικότητα.

Με βάση τα σχετικά αποτελέσματα, ο βασικός δείκτης του GEM, η **επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων, υποχώρησε για το 2021 στο 5,5% του πληθυσμού ηλικίας 18-64 ετών (περίπου 359 χιλιάδες άτομα) από 8,6% το 2020**, σε μία από τις χαμηλότερες επιδόσεις από το 2003. Φαίνεται επομένως η δεύτερη χρονιά της πανδημίας να είναι αυτή όπου στην Ελλάδα ενσωματώνονται οι επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης στην επιχειρηματικότητα, καθώς κατά την πρώτη χρονιά είχε αποτυπωθεί υψηλή τιμή στον δείκτη επιχειρηματικότητας. Γενικά, πάντως, σε όλες τις χώρες οι δείκτες νέας επιχειρηματικότητας επιδεινώθηκαν την τριετία 2019-2021, αν και το γεγονός συνδέεται και με την ύπαρξη πολιτικών στήριξης για τις ήδη υφιστάμενες επιχειρήσεις εν μέσω πανδημικής κρίσης. Στην Ελλάδα, ωστόσο, η **καθιερωμένη επιχειρηματικότητα, δηλαδή επιχειρήσεις άνω των 3,5 ετών, δεν επηρεάστηκε από την κρίση και παραμένει υψηλή. Αυτό εξηγείται και από τα μέτρα υποστήριξης των επιχειρήσεων και αυτοαπασχολούμενων, καθώς η επιλεξιμότητά τους για αυτά ήταν συνάρτηση της διατήρησής τους ως «ενεργές».**

Συνέπεια αυτού του γεγονότος είναι και η υποχώρηση του ποσοστού του πληθυσμού που διέκοψε ή ανέστειλε την επιχειρηματική του δραστηριότητα το 2021, που διαμορφώνεται στο 1,6% (περίπου 100 χιλιάδες άτομα), επίδοση που είναι από τις χαμηλότερες στην Ευρώπη. Το αποτέλεσμα αυτό ερμηνεύεται και από την ανάγκη διατήρησης σε λειτουργία μιας επιχείρησης για να είναι επιλέξιμη για τις διάφορες μορφές στήριξης λόγω της πανδημίας, ακόμα και αν έπρεπε να αναστείλουν την πραγματική λειτουργία τους. Ταυτόχρονα, το μικρό ποσοστό διακοπής επιχειρηματικής δραστηριότητας, σε συνδυασμό

με την έστω ηπιότερη επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων υποδηλώνει τελικά μια καθαρή εισροή νέας επιχειρηματικότητας στη ελληνική οικονομία.

Το βασικό κίνητρο επιχειρηματικής δραστηριοποίησης φαίνεται να διαμορφώνεται από έναν συνδυασμό παραγόντων που συνδέονται με τον βιοπορισμό, αλλά και την ανάγκη απόκτησης μεγαλύτερου εισοδήματος. Πάντως, οι βιοποριστικοί λόγοι αποτελούν προτεραιότητα, ειδικά για τις γυναίκες, στις περισσότερες χώρες, ακόμα και σε εκείνες υψηλού εισοδήματος όπως ορίζεται από το GEM.

Από την άλλη πλευρά, η **Ελλάδα εμφανίζει τη δυσμενέστερη επίδοση στην Ευρώπη σε ό,τι αφορά την ισχυρή μείωση στο εισόδημα των νοικοκυριών λόγω της πανδημίας**. Σχεδόν ο μισός πληθυσμός δηλώνει μείωση ή ισχυρή μείωση, επίδοση υψηλότερη από όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Επομένως, ακόμα και αν εφαρμόστηκαν ισχυρά μέτρα στήριξης, αυτά δεν αποκατέστησαν πλήρως τα προηγούμενα πραγματικά εισοδήματα. Επιπροσθέτως, το 71,1% των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων **δεν βλέπει νέες ευκαιρίες λόγω της πανδημίας**. Ωστόσο, στα θετικά της πανδημίας, μπορεί να θεωρηθεί ότι **το 57,4% των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων δηλώνει πως θα χρησιμοποιεί πλέον περισσότερες ψηφιακές τεχνολογίες για την πώληση προϊόντων και υπηρεσιών, επίδοση περίπου στον μέσο όρο των χωρών μεσαίου εισοδήματος**. Επίσης, μόλις **το 21% των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων δηλώνει ότι η επιχείρησή τους μπορεί να λειτουργήσει χωρίς ψηφιακές τεχνολογίες**. Αυτό είναι από τα χαμηλότερα ποσοστά, καθώς σε άλλες χώρες οι αντίστοιχοι δείκτες κινούνται πάνω από 30%.

Σημειώνεται επίσης ότι το 2021, παρά τη μείωση του βασικού δείκτη, καταγράφεται σημαντική βελτίωση στους όρους απασχόλησης των νέων εγχειρημάτων: μόλις το 12,6% των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων **δηλώνει ότι πέρα από τους ίδιους τους ιδρυτές, κανείς άλλος δεν (θα) εργάζεται στο εγχείρημα αυτό κατά την έναρξη** (έναντι 33% το 2020). Αν και η πλειονότητα αυτών δηλώνει ότι απασχολεί 1 έως το πολύ 5 άτομα (68,5%), το 2021 καταγράφεται και ένα αξιόλογο 4,4% που δηλώνει ότι θα απασχολεί περισσότερα από 20 άτομα στην έναρξη του εγχειρήματος. Αλλά και ως προς τις προσδοκίες που έχουν οι ίδιοι οι επιχειρηματίες για τις θέσεις εργασίας που διαβλέπουν ότι μπορεί να δημιουργήσει το νέο τους εγχείρημα εντός της επόμενης πενταετίας, αυτές δείχνουν πιο αισιόδοξες: το 93% (από 80% το προηγούμενο έτος) των επιχειρηματιών εκτιμούν ότι την επόμενη πενταετία θα δημιουργήσουν τουλάχιστον μια θέση εργασίας, με σχεδόν το 30% (από 20%) να δηλώνει ότι θα προσφέρει από 6 θέσεις και πάνω. Μάλιστα, υπάρχει ένα 9,3% που δηλώνει ότι θα μπορεί να προσφέρει πάνω από 20 θέσεις εργασίας, επίδοση που είναι η υψηλότερη από το 2008 και μετά. **Συνεπώς, η μείωση του αριθμού των νέων εγχειρημάτων το 2021 δεν συνοδεύεται από επιδείνωση των όρων απασχόλησης συνολικά, καθώς μπορεί μεν να έχουμε λιγότερα νέα εγχειρήματα, αλλά φαίνεται αυτά να δημιουργούν περισσότερες θέσεις εργασίας κατά μέσο όρο.**

Επίσης, αν και περιορίζεται λίγο η εξωστρέφεια, καθώς το 63,8% των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων δηλώνει ότι απευθύνεται αποκλειστικά στην εγχώρια αγορά, η επίδοση είναι καλύτερη σε σχέση με τις χώρες μεσαίου και υψηλού εισοδήματος. Μάλιστα, παρά τη μικρή επιδείνωση της «έκτασης» της εξωστρέφειας, η «ένταση» **φαίνεται να βελτιώνεται, καθώς το 14% των επιχειρήσεων δηλώνει ότι πάνω από το 75% των εσόδων τους προέρχεται από πελάτες εξωτερικού, έναντι 8,4% πέρυσι**, επίδοση καλύτερη από πολλές χώρες στην Ευρώπη.

Από τα υπόλοιπα στοιχεία της έκθεσης, σημειώνονται οι ακόλουθες **θετικές** εξελίξεις:

- **Το υψηλό ποσοστό των άτυπων επενδυτών (4,3% του πληθυσμού) που χρηματοδότησε εγχειρήματα άλλων**, αν και τα περισσότερα προέρχονται από το στενό οικογενειακό κύκλο τους.

- Η βελτίωση της καινοτομικότητας των νέων εγχειρημάτων, καθώς το 19,9% αυτών των προϊόντων ή διαδικασιών είναι νέα στη χώρα, έναντι 17,7% στις χώρες μεσαίου και υψηλού εισοδήματος.
- Η σταθερά υψηλή αυτοπεποίθηση στις ικανότητες και την εμπειρία για άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, με ταυτόχρονη άμβλυνση του φόβου της αποτυχίας ως ανασταλτικού παράγοντα στην επιχειρηματική δραστηριοποίηση.
- Η διεύρυνση του ποσοστού των ατόμων που διαβλέπουν επιχειρηματικές ευκαιρίες το επόμενο εξάμηνο στο 48,6%, περίπου στον μέσο όρο των χωρών μεσαίου εισοδήματος.
- Ο περιορισμός της πληθώρας των εγχειρημάτων στον τομέα της λιανικής.

Στις αρνητικές εξελίξεις σημειώνονται:

- Το υψηλό, ακόμη, ποσοστό του πληθυσμού που θεωρεί ότι στην Ελλάδα η ίδρυση μιας επιχείρησης είναι δύσκολη (65%), όταν μάλιστα ένα 40% δηλώνει ότι η έναρξη μιας επιχείρησης είναι πιο δύσκολη σε σχέση με το 2020.
- Η χαμηλή συμμετοχή των γυναικών, καθώς αποτελούν μόνο το 41% των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων που εντοπίστηκαν το 2021.
- Η μικρή υποχώρηση της κοινωνικής αποδοχής της επιχειρηματικότητας και της αξιολόγησής της ως μια καλή επιλογή σταδιοδρομίας, αλλά και η σταθερά χαμηλή προβολή επιτυχημένων περιπτώσεων επιχειρηματιών από τα μέσα ενημέρωσης.

Τέλος, από την έρευνα των ειδικών εμπειρογνομόνων επιχειρηματικότητας, φαίνεται να παραμένει χαμηλή η δυναμική της ελληνικής επιχειρηματικότητας αν και καταγράφεται βελτίωση σε επιμέρους παραμέτρους της. Οι περιοχές βελτίωσης αφορούν στη διαθεσιμότητα νέων μηχανισμών χρηματοδοτικής στήριξης, αλλά και ζητήματα που σχετίζονται με τις υποδομές και τη διευκόλυνση εισόδου νέων επιχειρήσεων. Από την άλλη πλευρά, φαίνεται να παραμένουν διαρθρωτικές αδυναμίες της χώρας, ενώ ανασχετική επίδραση στην έναρξη νέων εγχειρημάτων είχε και η υγειονομική κρίση.

Αναφορικά με την επίδραση της υγειονομικής κρίσης στην εγχώρια επιχειρηματικότητα, από την έρευνα εμπειρογνομόνων προκύπτει ότι οι επιχειρήσεις προσαρμόστηκαν σε έναν βαθμό στη νέα πραγματικότητα, κυρίως μέσω της ψηφιοποίησης των υπηρεσιών τους και την υιοθέτηση τηλεργασίας.

Τέλος, όσον αφορά στη γυναικεία επιχειρηματικότητα οι επιδόσεις, βάσει του μέσου όρου των απαντήσεων στην Ελλάδα, φαίνεται να υστερούν σε σύγκριση με τις ευρωπαϊκές χώρες που συμμετέχουν στην έρευνα.

Η μελέτη εκπονήθηκε με τη στήριξη της

Το αρχείο της μελέτης καθώς και της παρουσίασής της έχουν αναρτηθεί στον ιστότοπο του [IOBE](#) και είναι διαθέσιμα [εδώ](#).